

שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה

ירושלים, כ"א באדר א' תשפ"ב
22 בפברואר 2022

לכבוד
ד"ר עמי אפלבוים
ראש רשות החדשנות

שלום רב,

הנדון: מדיניות - משבר כוח האדם בתעשיית ההייטק בישראל

הריני פונה אליך, בהתאם לסמכותי לפי סעיף 5א(ג) לחוק לעידוד מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד – 1984 (להלן: חוק המו"פ) ובשים לב למטרות החוק ותפקידי הרשות, כדלקמן:

1. תעשיית ההייטק הישראלית מצויה בצמיחת שיא של כל הזמנים, אולם לצד זאת, חווה משבר כוח אדם חריף וחסר תקדים, המתבטא במחסור גדל והולך הן בעובדים מיומנים בליבת תחומי העיסוק בענף והן בעובדים ממעגל שני.
2. לנוכח החשיבות שרואה הממשלה בענף ההייטק כמנוע צמיחה אסטרטגי למשק הישראלי ומרכזיות תרומתו לכלכלה הישראלית, תרומה אשר באה לידי ביטוי, בין היתר, באחריות הענף על למעלה מ-47% מהייצוא הישראלי, באחריות הענף על למעלה מעשרה אחוזים מהשכירים במשק (עשרה אחוזים אשר תורמים מצידם רבע (!) מתקבולי מס ההכנסה בישראל) ובתרומה מרחיקת לכת של התעשייה (פי שלוש מהצפוי) לקופת אוצר המדינה רק בשנה החולפת – הרי שמאז כניסתי לתפקיד הריני מקדמת מדיניות ממשלתית לטיפול במשבר זה, שמהווה לא רק אתגר כלכלי אלא גם הזדמנות חברתית חשובה.
3. מדיניות זו עולה בקנה אחד עם מדיניות הממשלה כולה – אשר קבעה בסעיף 3 לקווי היסוד שלה כמטרה את העלאת מספר העובדים בהייטק לחמישה עשר אחוזים מכלל העובדים במשק עד לשנת 2026.
4. בהתאם, כבר במסגרת החלטת הממשלה לאישור תקציב המדינה לשנים 2021-2022 ובמסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב-2021 (להלן: חוק התקציב), פעלתי יחד עם שר האוצר להקמת ועדה בין משרדית שתעסוק בסוגיה לאומית זו, בראשה עומד סגן נשיא אינטל העולמית לשעבר, דדי פרלמוטר.
5. הוועדה יושבת על המדוכה ופועלת בימים אלה, בשיתוף עימכם – רשות החדשנות (להלן: הרשות) וכלל גופי הממשלה והתעשייה הרלוונטיים ותגיש את מסקנותיה באשר לטיפול ובאמצעים להגשמת יעדי הממשלה לטווח ארוך (עד 2026 ואף מעבר).

שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה

6. יחד עם זאת, לאור חומרת המשבר, חשיבותו ועם תחילתה של שנת התקציב, אני רואה לנכון לקבוע לרשות כבר כעת, **יעדי מדיניות לתקופת הביניים של השנתיים הקרובות (2022-2023)**, בתחום כוח האדם ויצירת מקומות עבודה להייטק.
- יעדים אלו נגזרים מעבודה כלכלית נרחבת שהוכנה לבקשתי, תוך התאמתה ליכולת הביצוע המוכחת של הרשות משנים קודמות עם חיזוק כמותי אל מול משבר זה.
7. העבודה הכלכלית בוחנת בפעם הראשונה ברמה הלאומית תחזיות לגידול ההיצע בתעשיית ההייטק; תחזיות לביקושי כוח האדם והמקצועות המתפתחים בתעשייה, בהבחנה בין מקצועות טכנולוגיים למקצועות ממעגל שני; פילוח סוגי החברות השונות בענף ההייטק הישראלי, המכפיל התעסוקותי שלהן והמשמעות של אלה לסוגיית כוח האדם שיידרש.
8. המדובר בניסיון ראשון להכין תשתית נתונים כוללת לתעשיית ההייטק המשתנה. תשתית זו עוד תעבור "דיוק" בוועדה הממשלתית שהקמתי לעניין, לרבות ביחס ליעד הממשלתי הראוי לטווח הארוך. יחד עם זאת, ראיתי חשיבות רבה בהכנת בסיס נתונים כאמור, ככלי עזר לעבודת הוועדה ולקביעת מדיניות ממשלה מושכלת. כלי אשר יאפשר לקובעי המדיניות "לתרגם" מטרה כללית של הגדלת תעסוקה בענף ההייטק ולהפוך אותה מחזון מופשט לתכנית מפורטת.
9. מהעבודה הכלכלית עולה עד כה כי לצורך עמידה ביעד התעסוקה בהייטק כפי שנקבע בממשלה (של 15% מהשכירים בשנת 2026), נדרש:
- א. להגדיל את מספר העובדים בענף ההייטק (בדגש על עובדים לא טכנולוגיים ועובדים טכנולוגיים ללא תואר במקצועות ההייטק) בכ-60,000 עובדים על ידי ביצוע הסבות, הכשרות, התמחויות ותכניות חוץ אקדמיות.
 - ב. להגדיל את מספר הסטודנטים המסיימים תואר במקצועות ההייטק לצרכי הענף, בין היתר, באמצעות הגדלה משמעותית של קיבולת הסטודנטים באוניברסיטאות ובמכללות למקצועות ההייטק, קידום תכניות אקדמיות ייעודיות להסבת אקדמאים עם תארי STEM להייטק (מיקרו תארים) והפחתת אחוז הנשירה בקרב סטודנטים במקצועות ההייטק (מצוי בסמכות ות"ת-מל"ג).
 - ג. להגדיל את מספר הגיוניורים המשתלבים כשכירים בענף ההייטק עד חצי שנה לאחר תום לימודיהם ב-4,000.
 - ד. להגדיל את מספר העובדים הטכנולוגיים והלא טכנולוגיים מחו"ל ב-10,000 על ידי עידוד השבת ישראלים בעלי הכשרה וניסיון רלוונטיים להייטק, הכנסת מומחים זרים ושילוב עולים וזכאי חוק השבות בענף ההייטק.
 - ה. ליתן דגש מיוחד, על יישום כל היעדים האמורים לעיל תוך שילוב אוכלוסיות בחברה הישראלית אשר אינן מיוצגות בתעשיית ההייטק כראוי בהתאם לאמור להלן:
- (1) להגדיל את מספר הנשים המועסקות כשכירות בענף ההייטק כך ששיעורן מקרב סך העובדים (כולל גידול טבעי) שיתווספו לענף לא יפחת מ-40%.
 - (2) לשלש את מספר הערבים, הבדואים, הדרוזים והצ'רקסים המועסקים כשכירים בענף ההייטק על ידי תוספת של 16,000 שכירים לענף.

שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה

- (3) להכפיל את מספר החרדים המועסקים כשכירים בענף ההייטק על ידי תוספת של 12,000 שכירים לענף.
- (4) ליישם את היעדים כולם תוך חיזוק משמעותי של הפריפריה הגיאוגרפית בישראל בתכניות האמורות.
10. על פי הניתוח, הגידול מהיום ועד שנת 2026 צפוי להוסיף לענף ההייטק עוד כ-180,000 עובדים סך הכל. בניכוי הגידול הטבעי המוערך, המדובר בתוספת משמעותית של כ-93,000 עובדים, שהוספתם לתעשייה מצריכה מעורבות ועידוד ממשלתי. לשנתיים הקרובות המדובר בתוספת נדרשת של כ-32,000 עובדים.
11. בהתבסס על יעדים אלה, לאחר בחינת יכולת הביצוע של הרשות בשנתיים האחרונות ובתקופת הקורונה ולאור העובדה כי הכלים התפקידים והסמכויות שבידי הרשות אינם רלוונטיים ליצירת מקורות כוח האדם מתוך האקדמיה (נושא זה מצוי תחת אחריותו המקצועית של ות"ת, אשר עוסק בהכנת תכנית אסטרטגית בנושא) – הריני מביאה בפני הרשות את מדיניותי בכל הנוגע ליעדים הבאים בשנתיים הקרובות (2022-2023), על מנת שהרשות תפעל בהתאם למדיניות זו:
- א. לשם עידוד קליטת עובדים נוספים בתעשיית ההייטק, יש מקום כי הרשות תגדיל את היקף הפעילות המבוצעת על ידה לשם עידוד פיתוח ההון האנושי בתעשיית ההייטק, מעבר לתוכניות קיימות, בין היתר באמצעות ביצוע הסבות, הכשרות והתמחויות, כך שפעילות זאת תביא לקליטה נוספת בתעשייה של 24 אלף משתתפים, **לכל הפחות**, בשים לב לתמהיל הנדרש בין משלחי יד טכנולוגיים למשלחי יד לא טכנולוגיים, המאפשר צמיחה.
- ב. במימוש יעד המדיניות האמור לעיל, יש לפעול לשילוב אוכלוסיות בישראל אשר סובלות מייצוג חסר בקרב השכירים בענף ההייטק, כמפורט להלן:
- (1) יעד לפיו לכל הפחות 45% מהמשתתפים בכלל הפעילויות לעידוד הון אנושי במסגרת האמור לעיל ולהלן, תהיינה נשים.
- (2) יעד לפיו במסגרת האמור לעיל, ישתתפו, בשנים 2022-2023, לכל הפחות 4,500 איש מקרב החברה הערבית (ובעניין זה אזכיר את התכנית שקידמתי 'אימפקט לחברה הערבית' אשר עוגנה בהחלטת ממשלה מס' 550 מיום 24.10.2021).
- (3) יעד לפיו במסגרת האמור לעיל, ישתתפו, בשנים 2022-2023, לכל הפחות 2,800 נשים וגברים מהחברה החרדית.
- (4) יעד לפיו לפחות 30% מהתוכניות האמורות בסעיף זה, יתקיימו בפריפריה הגיאוגרפית, וזאת במטרה לעודד שילוב כח אדם מהפריפריה הגיאוגרפית הרחוקה.
- ג. יעד להגדלת מספר הגיוניורים המשתלבים כשכירים בענף ההייטק עד חצי שנה לאחר תום לימודיהם ב-1,300.
- ד. יעד לפיו יתווספו 3,000 עובדים טכנולוגיים ולא טכנולוגיים במקצועות ההייטק מחו"ל – שיווק ישראל בחו"ל, השבת ישראלים בעלי הכשרה במקצועות ההייטק מחו"ל, הכנסת מומחים זרים, שילוב עולים וזכאי חוק השבות בענף ההייטק.

שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה

12. כעולה מהאמור - בלב מדיניות האמורה ביחס למשבר כוח האדם בתעשיית ההייטק בישראל – עומדת החשיבות שאני רואה בשילוב אוכלוסיות המצויות בתת ייצוג בתעשיית ההייטק כיום (נשים, חרדים, החברה הערבית) ובשילוב ישראלים מהפריפריה הגיאוגרפית של ישראל בתעשייה. כממשלה, עלינו החובה לוודא כי הצלחתו של ענף ההייטק בישראל לא תשמש גורם מפלג בחברה הישראלית אלא להיפך, הזדמנות לצמצום פערים חברתיים בישראל. שומה עלינו לפעול ולתקן את הכשלים המתקיימים כיום לפיהם – בעוד שאחוז הנשים המתחילות שנה א' באקדמיה במקצועות ההייטק עלה בעשור האחרון מ-23% ל-30% אין לגידול זה ביטוי מספק בעולם המעשה שכן בשמונה השנים האחרונות אין גידול של ממש במספר הנשים המועסקות בתעשיית ההייטק; עלינו לשנות את השיעור הנמוך במיוחד של חרדים ושל נציגי החברה הערבית שמצויים בתחתית הייצוג בענף. לבסוף, עלינו לשנות את המשוואה לפיה הסיכוי של ילד/ה או נער/ה ישראליים להשתלב בתעשיית ההייטק הישראלית נמוך משמעותית אם הוא גדל בפריפריה בישראל.

13. בהתאם להוראות סעיף 5א(ג) לחוק המו"פ, ובשים לב למטרות הקבועות בסעיף 1 לחוק המו"פ ובכלל זאת "יצירת מקומות עבודה בתעשייה וקליטת כוח אדם מדעי וטכנולוגי", מתבקשת הרשות לפעול בהתאם לתפקידיה הקבועים בחוק המו"פ, במסגרת הכלים, האורגנים והסמכויות העומדים לרשותה בחוק המו"פ ומכוחו לקידום מדיניות והיעדים הנכללים בה במסגרת השנתיים הקרובות.

14. מובן הוא כי לצורך מימוש מלוא יעדי הממשלה (מעבר ליעדי ביניים אלה) תידרש הירתמות ושיתוף פעולה מצד שותפים רבים ונוספים בממשלה (משרדי האוצר, הבטחון, הפנים, החינוך, הכלכלה, הוות"ת, העליה והקליטה, השוויון החברתי ועוד) וגם מצד התעשייה. כל אלה שותפים בעבודת הועדה שהוקמה. בפרט יש לציין את משקלה המשמעותי של זרוע העבודה והתעסוקה במשרד הכלכלה בהתאם לסמכויותיה בהיבטי ההכשרות ואני מקווה כי רשות החדשנות תשכיל לפעול בשיתוף פעולה עם גוף חשוב זה, לצורך השלמת משימה לאומית זו.

15. אני מבקשת להביע את הערכתי הרבה לפעילות הרשות, להירתמותכם לאתגר זה גם בתקופת הקורונה בשנתיים החולפות וגם שוב לאחרונה, בסוף שנת התקציב 2021, בפעולות חשובות שהרשות כבר ביצעה ואשר עוד תבצע לשילוב עשרות אלפי ישראלים בתעשייה. אני רואה בכך שותפים לאתגר לאומי גדול זה של הממשלה ושל החברה בישראל ומודה לכם על כך.

בכבוד רב,
אורית פרקש-הכהן

העתק:

גבי הילה חדד, מנכ"לית משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה
מר דרור בין, מנכ"ל רשות החדשנות
חברי מועצת רשות החדשנות